

HALDEN
KOMMUNE

Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2020 - 2024

Vedtatt i Halden kommunestyre 18. juni 2020.

Innhold

1.0	Innledning.....	3
1.1	Handlingsplanen i det kommunale planverket	4
1.2	Formål med planen	4
1.3	Prosess og medvirkning.....	4
2.0	Nasjonale føringer	5
2.1	Lovverk	5
2.1.1	Unntak fra taushetsplikten, avvergelsesplikten.....	5
2.1.2	Varslingsplikten.....	5
3.0	Ulike typer vold.....	6
4.0	Omfang og kostnader	7
4.1	Samfunnsøkonomiske konsekvenser.....	7
5.0	Tjenestenes ansvar	7
5.1	Politiet.....	8
5.1.1	Straffeloven	8
5.1.2	Risikoverktøyet «SARA»	9
5.1.3	Mobil voldsalarm	9
5.1.4	Besøksforbud	9
5.2	Barneverntjenestens arbeid og tiltak	9
5.2.1	Hvordan jobber barnevernet ved alvorlig bekymring	10
5.2.2	Tverrfaglig team mot overgrep.....	10
5.2.3	Familieråd - gode løsninger for barnet i slekt og nettverk.....	10
5.2.4	Utprøving av familieråd i voldssaker i Halden	10
5.2.5	Statens barnehus i Moss	11
5.3	Familievernkontoret:	11
5.4	Helsestasjonen	11
5.4.1	Flykninghelseteamet.....	12
5.5	Domino/Rockehuset:.....	12
5.6	Barnehagenene	12
5.7	Skolene.....	12
5.8	Halden kommunale kompetansesenter (HKK)	12
5.9	Krisesenteret.....	13
5.9.1	Vold mot menn	13
5.10	NAV	14
5.11	Frivilligsentralen.....	14

5.12 Fastleger/legevakt og tannleger	15
5.12.1 Nettkurs i volds- og overgrepshåndtering	15
6.0 Vold og overgrep mot risikoutsatte voksne	15
6.1 Eldre og personer med demens	16
6.2 LHBT og ikke- binære personer	16
6.3 Kvinner i aktiv rus.....	17
6.4 Mennesker med nedsatt funksjonsevne eller utviklingshemming	17
6.5 Æresrelatert vold.....	18
6.5.1 Hvordan skal man vite at slikt skjer, og hvordan håndtere dette?	18
7.0 Tiltaksdel	18
8.0 Kontaktinformasjon i Halden	20
9.0 Kilder	21

1.0 Innledning

Vold i nære relasjoner har et betydelig omfang, og forekommer i alle sosiale lag, og er til dels et skjult samfunnsproblem. Volden kan være av både fysisk og psykisk art. All bruk av vold strider mot norsk lov og krenker grunnleggende menneskerettigheter. Vold og overgrep i familien og i parforhold er særlig alvorlig, og får store følger for den som rammes. Det er dokumentert at familievold har alvorlige, negative og helserelaterte følger. I tillegg til å ramme de involverte, gir det store samfunnsøkonomiske konsekvenser. Vold i nære relasjoner skal ikke aksepteres, men forebygges og bekjempes.

Vold i nære relasjoner er et viktig satsingsområde for regjeringen. I regjeringens handlingsplan «Et liv uten vold» 2014-2017, oppfordres kommunene til å utarbeide kommunale handlingsplaner mot vold. Halden kommune har ligget i forkant av dette og utarbeidet en voldsplan i 2012 som nå revideres.

Familievold utøves i de fleste tilfeller av menn og rammer i all hovedsak kvinner og barn, men det finnes også kvinnelige voldsutøvere og barn som utøver vold mot foresatte. Barn som lever med vold i hjemmet er særlig sårbare. Mange er ofte utsatt for omfattende påkjenninger som gjør at de frarøves en trygg barndom og kan få redusert også fremtidig, livskvalitet. Ett av de store satsingsområdene fremover, er å styrke etterforskningen av vold og overgrep mot barn og familier blant annet gjennom gode foreldrestøttende tiltak.

Høsten 2015 oppnevnte regjeringen et utvalg som fikk i oppdrag å se på tidligere saker der barn og unge hadde vært utsatt for vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt. Utvalgets oppgave var å avdekke hvorvidt, i hvilken grad og på hvilken måte det har forekommet svikt i det offentlige tjenesteapparats håndtering av disse sakene. Funnene fra sakene som ble gransket var nedslående. Utvalget har avdekket en massiv systemsvikt, hvor de utsatte barna har fått både barndommen og livene sine ødelagt av saker som samfunnet burde vært med på å forhindre.

Barn har en lovfestet og ubestridt rett til å bli hørt i saker som angår dem. Et av funnene utvalget fant, var en stor svikt i barnesamtaler.

Samtalene med barna har enten vært mangelfulle eller hadde aldri funnet sted (NOU 2017:12). Regjeringen har lansert en opptrappingsplan mot vold og overgrep på nasjonalt nivå, og vil holde vold mot barn høyt på agendaen videre. SNAKKE- er et digitalt verktøy for samtaler med barn og unge om vanskelige temaer som vold og overgrep. SNAKKE er en del av regjeringens tiltaksplan «En god barndom varer livet ut» (2014-2017).

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) lanserte i 2018 «Jeg Vet», som er en kunnskapsbasert læringsressurs for alderstilpasset opplæring om vold, overgrep og mobbing i barnehager og skoler. Alt innholdet i «Jeg Vet» er forankret i rammeplan for barnehager og skolens læreplanverk. «Jeg Vet» skal bidra til at barnehager, grunnskoler og videregående har et voldsforebyggende opplæringstilbud som fremmer livsmestring og er systematisk, kunnskapsbasert og nasjonalt likeverdig (Bufdir).

Voldsforebygging og behandling er et sammensatt og komplisert felt. For at voldsoffer og voldsutøver skal få riktig hjelp til rett tid, er det viktig med samhandling og samarbeid mellom de ulike aktører og instanser i hjelpeapparatet.

1.1 Handlingsplanen i det kommunale planverket

Handlingsplanen mot vold i nære relasjoner inngår som en *temaplan* i kommunens helhetlige planverk. Halden kommunes kommuneplan er overordnet og sier noe om visjoner og det ansvaret kommunen har i de enkelte tjenestene.

Kommuneplanen for Halden kommune 2010-2022:

Halden kommune skal målrettet arbeide for å styrke den positive utviklingen Haldensamfunnet er inne i, slik at Halden blir det beste sted å være for de som bor her, næringslivet, institusjoner og de som ønsker å flytte hit for å bosette seg eller etablere næringsaktivitet.

1.2 Formål med planen

Intensjonen med handlingsplanen er å sikre at personer som lever med vold blir oppdaget så tidlig som mulig, og at de får hjelp fra et samordnet tjenesteapparat. Det man ser, er at det ofte ventes for lenge med å erkjenne at noen sliter med disse utfordringene. Det ventes ofte litt for lenge med å ta opp bekymringer med kollegaer og ledelse, og det ventes for lenge før tiltak iverksettes. Handlingsplanen skal være et verktøy for å følge opp vold i nære relasjoner, og skal gi en oversikt over rutiner og tiltak på hvordan de ulike instanser i Halden kommune jobber ift vold i nære relasjoner. Planen skal gjenspeile en helhetlig tankegang for hele Halden kommunens befolkning, og skal være en plan som favner alle. Barn, kvinner, menn, eldre, risikoutsatte voksne. I tillegg skal det utarbeides en brosjyre. Den skal være et verktøy, og skal vise til viktige rutiner og prosedyrer når bekymring oppstår.

Det tas sikte på at handlingsplanen evalueres hvert annet år, henholdsvis i perioden september-november. Det for å sikre at alle er kjent med kommunens handlingsplan og dens formål, og at rett tiltak iverksettes.

1.3 Prosess og medvirkning

Gjennom arbeidet med planen, har arbeidsgruppen satt seg inn i dagens situasjon ved å innhente informasjon fra instanser som jobber i de ulike fagfeltene.

Plangruppa har vært tverrfaglig sammensatt og har jobbet sammen i planperioden frem til høsten 2019.

- Lena Eriksen, SLT koordinator og leder av plangruppa
- Wanja Brattli, enhetsleder barnevern og leder av overgrepsteamet
- Liv Steilbu, enhetsleder helsestasjonen
- Liv Aakre, barneverntjensten
- Karin Oraug, koordinator for raskere bosetting
- Linn Andersen, leder av ungdomsklubben Domino og Rockehuset
- Anne Kloster, familiterapeut Familievernkontoret,
- Wenche Ericson, leder Frivilligsentralen
- Benedicte Bakstad, demenskoordinator
- Silje Jolma Bergstrøm, koordinerende fellestjenester
- Marit Heggland, leder Halden Kommunale Kompetansesenter
- Mona Bråthen og Birgit Ødegård Olsen, leder Eva krisesenter
- Monica B Anstensen, leder forebyggende enhet politiet
- Marit Skauge Johnsen, enhetsleder for rus- og psykiatritjenesten

2.0 Nasjonale føringer

I nasjonale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner vektlegges flere områder. Samarbeid og samordning, og tydeliggjøring av ansvar. Styrking av kunnskap og kompetanse, og ett tilrettelagt og helhetlig tilbud til ofre for vold i nære relasjoner, samt behovet for å sette innsatsen mot forebygging av vold i nære relasjoner på dagsorden. Regjeringen hadde i 2018 satt av 584 millioner kroner til tiltak i opptrappingsplanen mot vold i nære relasjoner.

2.1 Lovverk

I arbeidet med vold er lovverket viktig å kjenne til. Det for å kunne gi de involverte rett hjelp og rettigheter.

Lov om kommunale krisesentertilbud skal sikre et godt og helhetlig krisesentertilbud til kvinner, menn og barn som er utsatt for vold eller trusler i nære relasjoner.

Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester gir de voldsutsatte som har behov for det rett til en individuell plan. Kommunehelsetjenesten og sosialtjenesten skal samarbeide for å bidra til at de involverte får et helhetlig tilbud.

Lov om barneverntjenester står det at at man skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid, og samtidig bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår.

Straffeloven sier noe om hvilken overtredelse av loven som utløser strafferammen. Mishandling i nære relasjoner og kjønnslemlestelse står beskrevet i straffelovens kapittel 25.

2.1.1 Unntak fra taushetsplikten, avvergelsesplikten

Hensynet til personers integritet kan noen ganger komme i konflikt med andre viktige hensyn hvor det finnes unntak for taushetsplikten. I noen sammenhenger har helsepersonell en plikt til å gi fra seg pasient- og personopplysninger som ellers er underlagt taushetsplikten. Unnlattelse kan straffes med bøter eller fengsel inntil ett år.

Alle har en generell plikt til å hindre at visse former for alvorlige forbrytelser skjer enten ved å anmelde eller på annen måte avverge forholdet, jf. straffeloven §139. avvergerplikten går foran lovbestemt taushetsplikt. Forbrytelsene denne omfatter er blant annet voldtekt, seksuell omgang med barn, grov legemsbeskadigelse.

2.1.2 Varslingsplikten

Ved mistanke om at en person er utsatt for forhold som kan utgjøre en fare for hans/hennes sikkerhet, har man som helsepersonell plikt til å varsle helsetilsynet. Som helsepersonell har man en selvstendig plikt å varsle helsetilsynet om forhold som har medført eller kan medføre fare for risikoutsatte personer.

Dersom kriteriene i avvergelsesplikten ikke er oppfylt er man allikevel pliktig til å varsle om handlingen selv om man ikke har mulighet til å avverge den straffbare handlingen

https://bufdir.no/vold/TryggEst/Verktoy_og_ressurser/Plikter/Varslingsplikt/gen. Det kan være straffbart å ikke varsle om alvorlige og straffbare handlinger. Konsekvensene ved å ikke melde i fra om en straffbar handling kan være bot eller fengsel inntil 1 år (Bufdir). https://bufdir.no/vold/TryggEst/Verktoy_og_ressurser/Plikter/Varslingsplikt/.

3.0 Ulike typer vold

Vold kan beskrives og deles inn i flere typer.

1. Fysisk vold dreier seg om å holde, dytte, riste slå eller sparke. Det kan også være bruk av ulike våpen. I verste fall kan volden føre til tap av liv.
2. Seksuell vold omfatter et bredt spekter av handlinger fra seksuell trakassering og krenkelse, seksuelt press eller tvang, til voldtekt og seksuell tortur. Seksuell omgang mellom nære familiemedlemmer i nedstigende eller horisontal linje, eller mellom en voksen i en foreldrerolle og et barn, kalles incest.
3. Materiell vold utøves når ting knuses/kastes (på noen), når noen slår eller sparker i vegg/dører eller ødelegger ting som betyr noe for andre.
4. Psykisk vold er direkte eller indirekte trusler, degraderende og ydmykende atferd, utøvelse av kontroll og isolering. Latent vold er en form for psykisk vold. I denne fasen går den voldsutsatte på nåler, hun/han er på vakt og venter på volden.
5. Latent vold er en form for vold hvor muligheten for utøvelse er til stede hele tiden. Det vil si at den voldsutsatte ikke vet når det kan smelle. Denne risikoen styrer i stor grad den voldsutsattes atferd.
6. Økonomisk vold er en form for vold som kan komme til uttrykk ved at partneren eller en annen nær familiemedlem forhindres i å ha rådighet over sin egen økonomi. Vedkommende nektes adgang til sin egen og/eller eventuelt felles bankkonto. Forhindres i å ha en inntekt og presses dermed til å måtte be om penger. Personen kan også tvinges til å underskrive på lån og risikere å bli sittende igjen med stor gjeld. Konsekvensen er ofte økonomisk underdanighet og avhengighet.
7. Æresrelatert vold. Ære er et positivt begrep som forbindes med sosial anerkjennelse, selvfølelse og selvrespekt. Verdiene varierer i de ulike samfunn. Ære er et spørsmål om velferd, status og posisjon, og formålet er å forhindre ærestap eller å gjenopprette tapt ære. Æresrelatert vold kan utarte seg på mange ulike måter, alt fra press, trusler, nedverdigelser og utstøtelser til legembeskadigelse, frihetsberøvelse, press, selvmord og drap. Æresrelatert vold er i de fleste tilfeller en form for vold i nære relasjoner
8. Tvangsekteskap: Tvangsekteskap er forbudt ved norsk lov, og strider mot menneskerettighetene og internasjonale konvensjoner. Mye tyder på at disse ekteskapene i hovedsak blir inngått i utlandet, men trusler og om tvangsekteskap er en realitet både jenter og gutter kan være utsatt for i Norge. Å hjelpe dem det gjelder

å stå imot dette, krever en vedvarende innsats fra både myndighetene og det sivile samfunn(Regjeringen)

9. Kjønnsslemlestelse: Kjønnsslemlestelse er en fellesbetegnelse på ulike typer inngrep av andre årsaker enn medisinske på jenters eller kvinners kjønnsorganer. Kvinnelig omkjæring skjer på grunn av tradisjon og ikke religion.
10. Digital vold: Trekkassering og stygge meldinger postet på nett eller sendt på mobil. Presset til å gjøre seksuelle handlinger foran et web- eller mobilkamera, trusler eller tvang om spredning av bilder og filmer til andre eller via sosiale medier.
11. Strukturell vold: En form for vold hvor sosiale strukturer eller sosiale institusjoner skader mennesker gjennom å forhindre at deres grunnleggende behov oppfylles.
12. Vold i oppdragelsesøyemed: Fysisk/psykisk avstraffelse som en del av oppdragelsen for å endre barn og unges atferd.

4.0 Omfang og kostnader

Omfanget av vold og overgrep i Norge er fremdeles betydelig. Det antas at mellom 75 000-150 000 utsettes årlig for vold i nære relasjoner. Trolig er det store mørketall når det gjelder mishandling i hjemmet. Mange voldsutsatte anmelder ikke overgrepene, og oppsøker ikke hjelpeapparatet(Prop.12 S. Opptrappingsplan mot vold og overgrep, 2017-2021).

Målet er å forhindre at vold og overgrep i det hele tatt finner sted. Omtrent hver femte kvinne og mann i Norge oppgir at de har vært utsatt for vold eller seksuelle overgrep fra partneren sin. Selv om det ikke er like store andeler menn som kvinner som oppgir at de har vært utsatt for partnervold, rammes kvinner hardere enn menn(Bufdir).

4.1 Samfunnsøkonomiske konsekvenser

Konsekvenser av mishandling av barn koster mer enn det som i dag investeres for å forebygge eller behandle dem. Det å være vitne til vold er også å være utsatt for vold. Det er traumatisk og kan få alvorlige konsekvenser.

Samfunnet taper 33 milliarder på barnevold. I rapporten fra barnevoldsutvalget anslås det at mellom 9000-13000 barn og unge under 18 år ble utsatt for vold, overgrep og omsorgssvikt i 2015 og tidligere år. Regjeringen anslår at vold i nære relasjoner har en kostnad på 4,5-6 milliarder per år.

5.0 Tjenestenes ansvar

Alle som jobber i det daglige med mennesker har ulike roller og ansvar for å avdekke vold. Å identifisere vold som mulig årsak til atferd, skader eller andre helserelaterte problemer kan være vanskelig. Det er sjelden at de som utsettes for vold selv gir tilbakemelding på at de utsettes for vold og overgrep.

5.1 Politiet

Politiets arbeid med vold i nære relasjoner går i flere spor. I mange tilfeller vil politiet bli tilkalt til et sted der det pågår eller nylig har blitt utøvd vold. Politiets primærfokus vil være å avslutte volden og å sikre at de involverte er trygge. Når politiet har kontroll på situasjonen vil fokuset gå over til straffesakssporet. I mange tilfeller vil partene bli avhørt på stedet og politiet vil forsøke å sikre kriminaltekniske spor til bruk i etterforskningen. Politiet er en objektiv part i saken, og skal jobbe for å finne bevis både som taler for og i mot den mistenktes skyld.

Politiet kan også få kunnskap om voldshendelsen ved at en av partene selv møter ved krimvakta og anmelder saken. Et barn som er vitne til vold er å anse som fornærmet.

I ettertid vil den videre etterforskningen av straffesaken skje lokalt på politistasjonen eller bli oversendt til etterforskningsseksjonen for vold- og sedelighetssaker i politidistriktet. Når etterforskningen er ferdig vil saken bli oversendt til en jurist som avgjør om det skal tas ut tiltale. I denne avgjørelsen blir det lagt vekt på om det foreligger gode nok bevis til å en domfellelse i retten.

I 2017 etterforsket politiet 45 saker med gjerningsadresse i Halden kommune, der det har vært anmeldt vold eller trusler mellom familiemedlemmer. Av disse var 16 saker kodet på straffeloven § 282 eller § 283.

5.1.1 Straffeloven

Strafferammer for vold i nære relasjoner og kjønnslemlestelse fremkommer i kapittel 5 i straffeloven.

§ 282 Vold i nære relasjoner

Med fengsel inntil 6 år straffes den som ved trusler, tvang, frihetsberøvelse, vold eller andre krenkelser, alvorlig eller gjentatt mishandler ved trusler, tvang, frihetsberøvelse, vold eller andre krenkelser, alvorlig eller gjentatt mishandling av

- a) *sin nåværende eller tidligere ektefelle eller samboer,*
- b) *sin nåværende eller tidligere ektefelles eller samboers slektning i nedadstigende linje,*
- c) *sin slektning i rett oppstigende linje,*
- d) *noen i sin husstand eller,*
- e) *noen i sin omsorg.*

§ 283 Grov mishandling i nære relasjoner

Grov mishandling i nære relasjoner straffes med fengsel inntil 15 år. Ved avgjørelsen av om mishandlingen er grov skal det særlig legges vekt på om den har hatt til følge betydelig skade eller død, og for øvrig

- a) *dens varighet*
- b) *om den er utført på en særlig smertefull måte, eller har hatt til følge betydelig smerte, eller*
- c) *om den er begått mot en forsvarsløs person*

§ 284 Kjønnslemlestelse

Med fengsel inntil 6 år straffes den som utfører et inngrep i en kvinnes kjønnsorgan som skader kjønnsorganet eller påfører det varige forandringer. Rekonstruksjon av kjønnslemlestelse straffes på samme måte.

Samtykke fritar ikke for straff.

Med bot eller fengsel intill 1 år straffes yrkesutøvere og ansatte i barnehager, barnevernet, sosialtjenesten, helse- og omsorgstjenesten, skoler, skolefritidsordninger og trossamfunn, som ved anmeldelse eller på annen måte unnlater å søke å avverge en kjønnslemlestelse. Tilsvarende gjelder for forstandere og religiøse ledere i trossamfunn. Avvergingsplikten gjelder uten hensyn til taushetsplikt. Unnlåtelsen er ikke straffbar hvis kjønnslemlestelsen ikke kommer til fullbyrdelse eller til straffbart forsøk.

§ 285 Grov kjønnslemlestelse

Grov kjønnslemlestelse straffes med intill 15 år.

Ved avgjørelsen av at kjønnslemlestelse er grov skal det særlig legges vekt på om inngrepet har hatt til følge

- a) sykdom eller arbeidsudyktighet av noen varighet, jf. § 274,*
- b) en uheldelig lyte, feil eller skade, eller*
- c) døs eller betydelig skade på kropp eller helse*

5.1.2 Risikoverktøyet «SARA»

Parallelt med straffesaken jobber politiet for å forebygge at det skal oppstå nye voldssituasjoner i hjemmet. Et virkemiddel politiet bruker i partnervoldssaker er risikovurderingsverktøyet "SARA" som brukes for å kartlegge risikoen for fremtidig vold. SARA er en forkortelse for Spousal Assault Risk Assessment.

5.1.3 Mobil voldsalarm

Dersom man er utsatt for trusler eller vold kan man få tildelt voldsalarm gratis fra politiet. Alarmen er knyttet opp til politiets operasjonssentral slik at man kan få direkte kontakt med politiet hvis det oppstår en ny truende situasjon. Det er ikke et krav om anmeldelse for å få tildelt voldsalarm, men politiet vil foreta en vurdering av behovet. Det vil bli foretatt en ny sikkerhetsvurdering etter tre måneder.

5.1.4 Besøksforbud

Besøksforbud betyr at den som ilegges forbudet ikke har lov til å oppsøke eller på noen måte ta kontakt med den andre parten. Det er påtalemyndigheten som ilegger besøksforbud, men avgjørelsen kan bringes inn for retten av den som blir ilagt besøksforbudet.

5.2 Barneverntjenestens arbeid og tiltak

Barneverntjenestens hovedoppgave er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid, samt å bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår.

Barneverntjenesten har et lovhjemlet ansvar for å gi barn og ungdom under 18 år nødvendig hjelp og omsorg i rett tid. Tjenesten har myndighet til å treffe vedtak som skal sikre at barn som utsettes for vold i nære relasjoner, blir ivaretatt og beskyttet. Loven setter klare krav til rask behandling av meldinger, og alle meldinger skal behandles innen en uke fra melding er mottatt. Alle offentlige ansatte har en meldeplikt til barneverntjenesten ved bekymring for et barn. Både offentlige ansatte og private kan ta kontakt med tjenesten for å drøfte saker anonymt før en eventuell melding til tjenesten.

5.2.1 Hvordan jobber barnevernet ved alvorlig bekymring

Når det i meldinger/ drøftinger fremkommer alvorlige opplysninger, blir saken først drøftet anonymt med politiet. Dersom det konkluderes med at saken bør etterforskes, melder tjenesten saken til politiet. Når barneverntjenesten mottar opplysninger om at et barn kan ha vært utsatt for vold, må det alltid vurderes om barnet skal undersøkes av lege/på sykehus. Politiet ber tjenesten om bistand ved gjennomføring av barneavhør ved Barnehuset i Moss. I samarbeid med politiet avklares det om barneverntjenesten skal iverksette undersøkelsessak parallelt med politiets etterforskning. Når det ikke å foreligge grunnlag for anmeldelse til politiet, vurderes bruk av Klemetsrudmodellen (<https://www.bufdir.no/global/nbbf/Barnevern/Klemetsrudmodellen.pdf>).

I løpet av en dag gjennomføres samtaler med barnet, foreldrene og det foretas hjemmebesøk. Samtalen med barn i skolepliktig alder gjennomføres på skolen i samarbeid med rektor/kontaktlærer. Foreldrene innkalles for felles presentasjon av meldingen med etterfølgende separate samtaler med hver av foreldrene parallelt. Dette arbeidet innbefatter at flere ansatte hos barneverntjeneten deltar. Underveis tas en pause i samtalene, hvor de ansatte drøfter hva foreldrene har fortalt. Dersom det ikke har fremkommet opplysninger som tilsier at saken skal meldes til politiet, gjennomføres et felles møte med foreldrene. Her oppsummeres saken. Det gjennomføres hjemmebesøk samme dag med barnet og foreldrene til stede. Det gjennomføres en undersøkelsessak hvor det innhentes ytterligere opplysninger ved behov for å kartlegge familiens hjelpebehov.

5.2.2 Tverrfaglig team mot overgrep

I Halden kommune har det gjennom mange år vært etablert en ressursgruppe mot seksuelle overgrep overfor barn og unge i kommunen. Enhetsleder for barneverntjenesten er leder for gruppa, som er et konsultativt team med deltagelse fra helsestasjonen, PPT, Bupp, politiet og barneverntjenesten. I teamet kan man drøfte mistanke om overgrep, og sakene kan drøftes anonymt. Det gjennomføres månedlige møter, samt ved behov på kort varsel. https://www.halden.kommune.no/undervisning_og_oppvekst/sammen_om_barn/Sider/Vold%20og%20overgrepsteam.aspx

5.2.3 Familieråd - gode løsninger for barnet i slekt og nettverk

Barneverntjenestens hovedoppgave er å gi barn, unge og familier hjelp og støtte i vanskelige situasjoner. Familieråd er et tilbud hvor barnet og barnets familie og nettverk aktivt involveres i å finne gode løsninger for barnet og bidrar til god brukermedvirkning. Familieråd styrker brukernes innflytelse og bidrar til å gi informasjon, mobilisere ressurser og skape åpenhet om innsats og ansvarsfordeling

Et familieråd kan brukes i ulike type barnevernssaker og for barn i alle aldersgrupper

Link til ny digital håndbok om Familieråd: <https://www.bufdir.no/familierad/>

Familieråd er et tiltak barneverntjenesten i Halden brukes mye i alle deler av en barnevernsak.

5.2.4 Utprøving av familieråd i voldssaker i Halden

Det har vært gjennomført et pilotprosjekt i fem kommuner for utprøving av familieråd i voldssaker. Målgruppen har vært barn utsatt for oppdragervold og saker med høyt konfliktnivå der barn er vitne til vold.

Prosjektet har hatt et stort fokus på å ivareta barnets sikkerhet før det besluttes å igangsette et familieråd. Evaluering av dette arbeidet vil bli ferdigstilt 2017/2018.

https://www.bufdir.no/Barnevern/Familierad/I_hvilke_saker_kan_vi_benytte_familierad1/

5.2.5 Statens barnehus i Moss

Statens barnehus er et kompetansehus for barn og unge som møter rettsapparatet. Barnehuset er for barn og ungdom der det er mistanke om at de har vært utsatt for, eller vært vitne til vold eller seksuelle overgrep. Tilbudet er også for voksne med en utviklingshemming, eller voksne som er særlig sårbare.

Tanken bak et barnehus er at alle offentlige instanser kommer dit barna er. Mange ulike samarbeidspartnere samles derfor på Statens barnehus Moss. Målet er å styrke barns rettssikkerhet og sørge for god helhetlig ivaretagelse av barn og familier.

[\(https://www.statensbarnehus.no/barnehus/statens-barnehus-moss/velkommen-til-statens-barnehus-moss/\)](https://www.statensbarnehus.no/barnehus/statens-barnehus-moss/velkommen-til-statens-barnehus-moss/).

5.3 Familievernkontoret:

Familievernkontoret Østfold tilbyr samtaler til par som lever med vold i familien. Kontoret har tilbud til overgriper, voldsutsatt og til barn som er utsatt for vold. Det tilbys deltagelse i Sinnemestringskurs (Brøset-modellen) i grupper for kvinner og grupper for menn. Når det gjelder barn som har vært direkte utsatt for vold, eller lever med vold i familien søker man samarbeid med barnevernet å finne tilpassede tilbud. Det gjennomføres foreldreveiledningskurs (Circel of security: COS) for foreldre som trenger korrigerende kunnskap om trygg barneoppdragelse.

Avtale hos Familievernkontoret fås ved direkte kontakt per telefon, og henvisning er ikke nødvendig.

For å forebygge vold i nære relasjoner må det innrettes tiltak mot voldsutøver. Tiltak rettet direkte mot voldsutøver er en del av den helhetlige innsatsen i arbeidet. Norge var det første landet i Europa som kunne tilby behandling til voldsutøvere utenfor det institusjonsbaserte tilbudet i regi av helsetjenesten/psykiatrien og kriminalomsorgen allerede i 1987(Regjeringen).

Alternativ til vold(ATV) har i over 30 år driftet og videreutviklet behandlingstilbud mot vold i nære relasjoner. ATV tilbyr behandling til utøvere av volden. Det er stor variasjon av hvor lenge man går til behandling. Behandlingen foregår individuelt, i grupper eller begge deler [\(http://atv-stiftelsen.no/avdeling/follo/\)](http://atv-stiftelsen.no/avdeling/follo/).

5.4 Helsestasjonen

Helsestasjonen har et ekstra ansvar sammen med barnehager og skoler for å fange opp barn/unge som utsettes for vold.

De ansatte på helsestasjonen i Halden deltok i 2015-2016 i kompetansehevingsprogram fra Korus-Øst med temaer om vold og overgrep mot gravide, barn og unge. I etterkant av kursdagene har mange gått i veiledningsgruppe med fokus på å bli bedre til å fange opp de som er utsatt for vold.

Rutiner og prosedyrer er endret slik at nå blir alle gravide som kommer til kontroll hos jordmor, spurt om hun har blitt og/ eller utsettes for vold. Vold blir tatt opp som tema på flere

av de faste konsultasjonene på helsestasjonen. Helsepsykeleier og helsestasjonslegen skal på alle konsultasjonene se etter tegn på om barnet utsettes for vold.

5.4.1 Flykninghelseteamet

Flyktinghelseteamet arbeider med flyktninger, familiegjenforente og kvoteflyktninger som får opphold og bosettes i Halden.

Teamet koordinerer lovpålagte og anbefalte helseundersøkelser for flyktninger, og ønsker å være en faglig ressurs for flyktninger og andre etater.

<http://halden.kommune.no/helseogomsorg/Sider/Flyktinghelseteam.aspx>

5.5 Domino/Rockehuset:

Personalet på Domino/Rockehuset snakker med brukerne om ulike problemstillinger som ungdommer kan oppleve. Personalet er spesielt oppmerksom på "ekstremkontroll" innen en familie, æresvold og kjærestevold. Hvis personalet er bekymret for en ungdom drøftes det først internt i ansattgruppa. Det snakkes med ungdommen og deretter kontaktes eventuelt politi/barnevern. Ved behov, kontakter leder på ungdomsklubben skolene for å kartlegge om det allerede er etablert tiltak rundt ungdommen.

5.6 Barnehagenene

Både de kommunale og de private barnehagene har faste rutiner og prosedyrer på hvordan de skal gå frem når det er mistanke om at barn kan være utsatt for vold og/eller overgrep. Observasjoner og utsagn fra barnet noteres. Barnevernet blir som oftest kontakten for anonym drøfting i forkant av at bekymringsmelding sendes. Kommunens vold- og overgrepsteam kan også kobles på. Ved alvorlig bekymring for barnets situasjon, anmeldes saken direkte til politiet.

5.7 Skolene

Skolene har faste rutiner og prosedyrer på hvordan de skal gå frem når det er mistanke om at barn og unge kan være utsatt for vold og/eller overgrep. Ofte blir helsepsykeleier koblet på for eventuelle samtaler med barnet. Skolens ledelse eller lærer kontakter barneverntjenesten og/eller politiet for en anonym drøfting. Kommunens volds- og overgrepsteam kan også kobles på. Ved alvorlig bekymring for barnets situasjon, anmeldes saken direkte til politiet.

5.8 Halden kommunale kompetansesenter (HKK)

Halden kommunale kompetansesenter gir opplæring i norsk og samfunnskunnskap til voksne innvandrere/flyktninger hvor deltakerne får informasjon om blant annet lover og regler, likestilling, samt familieliv i det norske samfunnet. Her brukes tid på å oversette og forklare ulike ord og begreper.

Hkk har gjennom mange år samarbeidet med andre enheter og personer i og utenfor kommunen om temauker/dager hvor temaet «Vold i nære relasjoner» har fokus. Vanligvis blir en uke pr. halvår avsatt til eksterne foredragsholdere. I tillegg blir temaet arbeidet med i klassene i forkant og etterkant, samt under selve temauka. Noen av skolens samarbeidspartnere er krisesenteret, barneverntjenesten, politiet, familievernkontoret, Safia Abdi Haase, Amal Aden og Jussbuss. Flyktinghelsetjenesten er også med under selve uka og følger opp en del av deltakerne som får behov for hjelp og veiledning.

Skolens viktigste erfaring gjennom mange års arbeid med temaet «vold i nære relasjoner» er at denne type opplysningsarbeid og bevisstgjøring i forhold til hva som er vold samt norske lover og regler, fører til en oppvåkning hos mange av skolens deltakere som har levd mange år som voldsoffer.

Skolen har også konfliktforebyggende og konfliktdempende tiltak i form av for eksempel gruppesamtaler, individuelle samtaler og veiledning til deltakerne. Dette gjøres ved behov og utføres av enhetsleder og/eller lærer.

5.9 Krisesenteret

Krisesenteret er det eneste hjelpetiltaket med særlig kompetanse på å gi beskyttelse, sikkerhet, råd og veiledning til kvinner og menn med barn som utsettes for vold og/eller overgrep fra en partner, familie eller andre med nær relasjon. Man trenger ikke å være i akutt krise for å få hjelp på krisesenteret.

Krisesentrene tilbyr et trygt sted å bo i en begrenset periode, men har også et tilbud for dem som ikke trenger å bo der. Det er gratis å få hjelp og bo på krisesenteret. Man kan oppsøke senteret direkte, uten timeavtale eller henvisning og man kan være anonym.

Tilbudet er døgnåpent og tilbyr:

- Samtaler, enten ved oppmøte eller per telefon
- Hjelp til kontakt med hjelpeapparatet
- Informasjon om rettigheter og muligheter
- Veiledning (inkludert juridisk veiledning)
- Samtalegrupper- og aktivitetstilbud
- Oppfølging i reetableringsfasen

I 2017 hadde Eva krisesenter 273 på overnattingsdøgn, 161 antall døgn med barn. På landsbasis bodde det 1806 personer, og 10 620 var registrert med dagsbesøk. 66% av beboerne hadde innvandrerbakgrunn (Bufdir 2018).

De ansatte ved krisesenteret i Halden gjennomfører årlig fagseminarer og kurs for å utvikle sin kompetanse på feltet. Bufdir har lansert en fagveileder for kommunens krisesentertilbud. Formålet med veilederen er å bidra til et mer nasjonalt tilbud med god kvalitet.

<https://voldsveileder.nkvts.no/>

5.9.1 Vold mot menn

Tilbud til menn på krisesenter ble lovpålagt i 2010. Antall menn som er i kontakt med krisesenteret har økt betydelig de siste årene på landsbasis. Både av dagbrukere, men også i antall menn som oppholder seg på krisesenter i en periode. I Halden ser man en liten økning av mannlige dagbrukere.

I forbindelse med regjeringens handlingsplan mot vold i nære relasjoner, Vendepunkt (2008-2011), fikk Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) i oppdrag av justis- og beredskapsdepartementet å iverksette en undersøkelse om vold mot menn og kvinner. I undersøkelsen ble både vold i nære relasjoner og vold i andre sammenhenger belyst. Det for å kunne studere sammenhengen mellom annet livskvalitet og helse. (<https://www.nkvts.no/prosjekt/epidemiologi-omfangsundersokelsen-om-vold-i-naere-relasjoner-trygghet-vold-og-livskvalitet-i-norge/>).

På lik linje som kvinnene, blir voldsutsatte menn utsatt for trusler av voldsutøver dersom de ønsker å bryte ut av forholdet. Samværnsnekt med barna kan være et eksempel på hva voldsutøver kan true med. Terskelen for å ta kontakt med hjelpeapparatet er for de fleste menn høyere enn hos kvinner.

En av årsakene til at menn ofte tier om at de utsettes for partnervold, er at mange er redd for ikke å bli trodd og/eller at de får rettet mistanken mot seg selv. Mange opplever en skam og skyldfølelse for det de utsettes for, og flere bagatelliserer volden.

Studier viser til at voldsutsatte menn utvikler psykiske plager som angst, uro, søvnevansker, konsentrasjonsvansker og sosial angst. Alkohol- og rusmisbruk er også utbredt hos flere av mennene.

Rapporten «Den mannlige smerten» viser til flere kliniske studier på feltet. En av studiene i rapporten viser til at halvparten av kvinnelige beboere på krisesenter er trygdede. Dette er ikke et mønster blant menn som utsettes for vold i nære relasjoner. I en av studiene fremkommer det at de fleste voldsutsatte menn er hovedforsørger i familien. Klassiske mannsidealer som beskyttet kone og barn, tross at de ble utsatt for vold fra partneren sin(<https://bufdir.no/globalassets/global/aktuelt/vold-og-overgrep/probarapport---1702-den-mannlige-smerte.-menns-erfaringer-med-vold-i-nare-relasjoner---endelig-rapport.pdf>).

5.10 NAV

NAVs brukergrupper er i følge norske omfangsundersøkelser overrepresentert når det gjelder å ha blitt utsatt for vold i nære relasjoner. Dette kan gi store og langvarige konsekvenser for både sikkerhet, helse og arbeidsevnen til brukeren.

Vold i nære relasjoner er et sysselsettingsproblem i Norge, og koster et norske samfunnet flere milliarder kroner årlig. Den største andelen av kostnadene kommer fra tapt arbeidsinntekt.

NAV har også et ansvar for et velfungerende arbeidsliv. Herunder har NAV også et ansvar når det gjelder å avdekke arbeidsmarkeds kriminalitet og menneskehandel/slaveri.

Arbeids- og velferdsdirektoratet har kartlagt både statlige og kommunale NAV-ansattes oppmerksomhet, kunnskap og kompetanse på feltet. Resultatene viser at to av ti har deltatt på erfaringsdeling om vold i nære relasjoner. Tre av ti har gitt råd og veiledning og på annen måte bistått brukere. Flere respondenter synes å ha god oversikt over andre hjelpeinstanser på feltet og mange samarbeider tett med disse.

NAV må bli flinkere til å melde fra til barneverntjenesten der barn har vært vitne til vold eller har vært utsatt for vold.

5.11 Frivilligsentralen

Frivilligsentralen er en mangfoldig møteplass for mennesker fra forskjellige land og kulturer. Halden frivilligsentral har rutiner og prosedyrer for samtaler mellom frivillige og brukere slik at virksomheten skal bli bedre til å fange opp de som utsettes for vold. Frivilligsentralen skal kjenne til planer som tjenesteapparatet har, for å kunne gi veiledning om hvor de som utsettes vold kan henvende seg. Frivilligsentralen skal hjelpe de som selv ønsker det å få

kontakt med hjelpeapparatet.

Kurs og temamøter gjennomføres årlig for frivillige, med fokus på kommunikasjon, grensesetting, «god til å lytte» «god å snakke-med»-kurs .

Frivilligsentralen har et bredt tilbud og er et knutepunkt mellom mange lag, foreninger, organisasjoner og enkeltpersoner som ønsker å gjøre en frivillig innsats i lokalsamfunnet. Tilhørighet, tillit og trygghet oppnås gjennom ulike aktiviteter og møteplasser i frivillig sektor. Frivilligsentralen har mye kontakt med minoritetsspråklige og legger til rette for lekseverksted og andre aktivitetstiltak som fremmer inkludering. Gjennom Internasjonal kvinnegruppe arrangeres samlinger, aktuelle foredrag og temamøter.

5.12 Fastleger/legevakt og tannleger

Fastleger og tannleger er andre yrkesgrupper som kommer i kontakt med volds- og overgrepsofsatte. Tannhelsepersonell opplyser om at fysiske skader i munn, hode- og halsområdet kan forårsakes av slag mot hodet. Ca. 50% av seksuelle overgrep mot barn skjer oralt. Tannhelsepersonell er opplært til å se hele barnet, ikke bare sjekke om de har hull.

5.12.1 Nettkurs i volds- og overgrepshåndtering

Nasjonalt kompetansesenter for legevaktmedisin (Nklm) utarbeider nettkurset i volds- og overgrepshåndtering. Leger og helsepersonell i legevakt må gjennomføre kurset innen 1.5.2020.

Kurslenke: [Nettkurs i volds- og overgrepshåndtering \(uni.no\)](https://www.uni.no)

6.0 Vold og overgrep mot risikoutsatte voksne

Noen voksne kan være mer risikoutsatt for vold og overgrep fordi de trenger hjelp til ting de ikke klarer selv. Det å være avhengig av andre, kan gjøre at en person blir ekstra sårbar for andres handlinger eller mangel på handlinger. Det gjelder særlig når man slipper andre inn på sitt område eksempel et rom eller i ens eget hjem. Risiko for overgrep kan derfor bli ekstra stor i situasjoner der personen er avhengig av hjelp i hverdagen. Årsaker til at noen personer kan ha behov for hjelp av andre kan være på grunn av høy alder, demens, funksjonsnedsettelse, rusavhengighet, fysisk eller psykisk sykdom(Bufdir).

I regjeringens opptrappingsplanen mot vold og overgrep poengteres det at kommunen og dennes virksomheter har et særskilt ansvar for å forebygge, avdekke og avverge vold og overgrep, samt å følge opp og behandle voldsutsatte (Barne- og likestillingsdepartementet 2016). I en studie som NOVA har gjort på oppdrag av Barne- ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), tar de for seg kommunenes arbeid mot vold og overgrep mot risikoutsatte voksne.

Rapportens overordnede tema er hvordan kommunene arbeider for å håndtere vold og overgrep mot risikoutsatte voksne når slike saker avdekkes eller mistenkes, hvordan dette arbeidet er organisert, og hvilke verktøy kommunene bruker. Når vold mistenkes eller oppdages av ansatte i kommunale eller statlige hjelpetjenester, kan det å ha prosedyrer for hvordan man skal håndtere situasjonen, være avgjørende for et godt videre forløp i saken(NOVA Rapport 1/17).

Hvorfor er risikoutsatte voksne mer utsatte for overgrep?

- Livssituasjon og boforhold
- Negative og diskriminerende holdninger
- Ressursknapphet, overbelastning og mangel på kompetanse hos hjelperen
 - Ustabilitet og mangel på koordinerende tjenestetilbud

6.1 Eldre og personer med demens

Organisasjonen «Vern mot eldre» anser at mellom fire til seks prosent av befolkningen over 65 år utsettes for vold enten i hjemmet eller på institusjoner. Vold mot eldre kan arte seg på flere måter. Det kan være både fysisk, psykisk, seksuelle og økonomiske overgrep, og generell omsorgssvikt. Volden er ofte koblet opp mot skam og kan være vanskelig å snakke med andre om, spesielt der volden utføres av ens egne barn og barnebarn.

Ekstra sårbart kan det bli når den som utsettes for vold også har utviklet demens. I Halden kommune foreligger det ikke per i dag noen skrevne rutiner om hvordan det jobbes for å avdekke vold/ mishandling, men ved mistanke om vold blir det stilt direkte spørsmål i samtale med pårørende og demenssyke hver for seg.

Mishandling innen demensomsorgen kan forekomme både fra den som er syk på grunn av nedsatt impuls kontroll, eller pårørende som blir veldig sliten når omsorgsbyrden blir betydelig og søvnen blir forstyrret. Pårørende gis støttesamtaler og avlastning for å klare å håndtere situasjonen. Samtidig observeres det etter synlige blåmerker og skader. I de tilfellene hvor den demenssyke disponerer våpen, rettes det en bekymringsmelding til politiet slik at de oppretter en forvaltnings sak.

6.2 LHBT og ikke- binære personer

Det foreligger få norske undersøkelser om seksuell vold mot LHBT og ikke-binære personer. I en undersøkelse utført i 2018 om befolkningens kunnskap om holdninger til vold, oppga en høyere andel ikke- heterofile enn heterofile at de hadde vært utsatt for seksuell vold.

Levekårsundersøkelsen blant skeive med innvandrerbakgrunn fant høy forekomst av overgrepserfaring i sitt utvalg. Nesten halvparten hadde opplevd å bli presset til seksuelle handlinger, og 1 av 4 hadde opplevd voldtekt. Innenfor denne gruppen var det mindre kjønnsforskjeller i overgrepserfaringer enn i befolkningen ellers. Det var ingen store forskjeller mellom kvinner, menn eller ikke-binære som hadde opplevd seksuell vold(<https://fmso.no/veileder-for-tilpasset-tilbud-til-alle-kjonn/kunnskap-om-overgrep-og-kjonn/>).

Å peke på særtrekk ved overgrepserfaringer og hjelpebehov basert på menneskets kjønn eller seksuelle orintering er problematisk. I en intervjustudie oppgir overgrepsutsatte LHBT personer frykt for merkelapp som nettopp ett av hindrene for å oppsøke hjelp.

6.3 Kvinner i aktiv rus

I 2010 kom det en endring i Kriresenterloven som sier at alle som opplever vold i nære relasjoner har rett til et kritesentertilbud. Loven åpnet opp for at det kom på plass et kritesentertilbud til menn og deres barn i flere kommuner. Unntak av kvinner i aktiv rus. Kvinner i aktiv rus får ikke tilgang til å bo på kritesenter på tross at de er en ekstrem voldsutsatt gruppe. De ordinære kritesentrene er ikke egnet til å ta imot personer med rusproblemer og/eller psykisk sykdom. Ofte er det manglende ressurser, oppfølging og fagkunnskap. De fleste eksisterende lavterskeltilbud til rusavhengige kvinner er heller ikke godt egnet til å ivareta og beskytte kvinnene.

<https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/representantforslag/2018-2019/dok8-201819-099s.pdf>

Kvinnene som ruser seg har ofte en atferd som kan virke både skremmende og truende på mødre og barn som oppholder seg på kritesenteret. På bakgrunn av de overstående opplysningene, har Vibeke Aanerød skrevet rapporten «Kan dem takke seg selv..?» «Skal ikke kvinne i aktiv rus slippe å leve med vold». Rapporten i sin helhet kan leses her:

http://www.kriresenter.com/backup240616/filer/pdf/rapporter/Prosjektrapport_Kriresenterne_Ostfold.pdf

Nav har ansvar for midlertidig bolig. Ansatte i Halden kommunes rus- og psykiatritjeneste kan bistå å være med kvinnene i møter med Nav dersom de ønsker det. Ved mistanke om at pasient utsettes for vold, drøftes dette med kollegaene på teamet, og tas deretter opp med pasienten. Tjenesten bistår kvinnen med politianmeldelse dersom hun ønsker det. Dersom det er barn i hjemmet, blir det sendt bekymring til barneverntjenesten. Der det er pasienten selv som utfører vold, anbefaler tjenesten voldsutøver å begynne på sinnesmestringskurs. Tjenesten ser at det bør være større fokus på å se etter tegn til vold i hjemmet. Noen risikofaktorer er tjenesten bevisste på, slik som alvorlig psykisk lidelse, rus og sosioøkonomiske forhold.

6.4 Mennesker med nedsatt funksjonsevne eller utviklingshemming

Begrepet nedsatt funksjonsevne er synonymt med funksjonsnedsettelse eller redusert funksjonsevne. Det kan for eksempel dreie seg om nedsatt bevegelses, syns- eller hørselsfunksjon, nedsatt kognitiv funksjon, psykososiale funksjonsnedsettelser eller ulike funksjonsnedsettelser på grunn av kroppslig sykdom.

Utviklingshemming faller innenfor det overordnede begrepet funksjonsnedsettelse og er en samlebetegnelse for en rekke ulike diagnoser eller tilstander knyttet til kognitive, språklige og sosiale vansker. Mennesker med utviklingshemming er en stor og uensartet gruppe (dinutevie.no).

Man antar at mennesker med funksjonshemminger har større fare for å bli utsatt for seksuelle overgrep. Risikofaktorene knyttes både til funksjonsnedsettelsen og mangler i systemet rundt. Å ha en nedsatt funksjonsevne betyr også nedsatt evne til å beskytte seg selv. En betydelig del av de som har nedsatt funksjonsevne, befinner seg i en situasjon hvor de er avhengig av hjelp fra det offentlige i form av assistanse og pleie.

6.5 Æresrelatert vold

Æresrelatert vold hører til i alle kulturer i mer eller mindre grad, men forekommer oftere i typiske kollektive kulturer og samfunn hvor det er en æreskodeks.

I kollektive æreskulturer er individet underordnet storfamilien i mye større grad enn hva man er vant til i den nordiske kulturen. Det kan være mange årsaker til tap av ære i en storfamilie. Den mest alvorlige handler om unge kvinners seksualitet og behov for kontroll av den. Sex før ekteskap er et eksempel på dette, og kan innebære en stor skam for storfamilien. For å gjenopprette storfamilien og slektens ære blir straff benyttet og da ofte i form av grov vold. Den kollektive måten å organisere seg på innebærer ofte et hierarki der de eldre bestemmer over de yngre.

For å forebygge hendelser som påvirker familiens ære, iverksettes det en ekstremkontroll og begrensninger av spesielt unge jenters bevegelsesfrihet.

Kjønnslemlestelse og tvangsgifte er andre former for æresrelatert vold. Begge formene for vold har blitt sjeldnere i Norge. Allikevel ser man at noen familier reiser med barna sine til sitt opprinnelige hjemland for gjennomføring av kjønnslemlestelse eller tvangsgifte der.

6.5.1 Hvordan skal man vite at slikt skjer, og hvordan håndtere dette?

Om en familie skal på ferietur til hjemlandet sitt, eller om det er planlagt omskjæring eller giftemål er ikke lett å vite, hverken for ansatte i barnehage, skole eller andre som har kontakt med barna/familien. I noen tilfeller kan man få en direkte mistanke om at det er noe på gang, og da er det viktig å ta kontakt med politiet og drøfte bekymringen sin.

Det finnes ingen sikre tall på hvor mange som utsettes for tvangsektenskap eller kjønnslemlestelse i Norge i dag.

Muligheten for å få nasjonal statistikk om omfanget har vært utredet, men blant annet personvern hensyn gjør det komplisert å skulle lage et nasjonalt register. I tillegg vil det alltid være mørketall, og dermed vanskelig å få en fullstendig nasjonal statistikk på disse fenomene (Imdi.no).

7.0 Tiltaksdel

For å kunne avdekke og forebygge vold i nære relasjoner, samt å iverksette rett tiltak, må kommunen styrke handlingskompetansen. I arbeidet med planen, avdekkes behov for økt kompetanse, utvikling av rutiner og handlinger når barn eller voksne utsettes for vold, eller er vitne til vold i nære relasjoner.

Handlingsplanen mot vold i nære relasjoner skal sikre etablering og samordning av tiltakene.

Tiltak 1.

Handlingsplanen er kjent og implementert i alle virksomheter

Tiltak	Ansvarlig	gjennomføring
Utarbeide veileder for kommunens innbyggere og ansatte	SLT koordinator	Oppstart høsten 2020 Ferdig våren 2021
Utarbeide informasjonsmateriell til barn og unge om vold/overgrep	SLT koordinator	Oppstart høsten 2020 Ferdig våren 2021

Alle ansatte skal informeres og gjøres kjent med handlingsplanen.	Direktører for undervisning, oppvekst og kultur, direktør helse og mestring i samarbeid med fagledere og enhetsledere	Oppstart høsten 2020 Ferdig gjennomført vinter/vår 2021
Opplæring av nyansatte i alle virksomheter	Enhetsledere og avdelingsledere	Ved oppstart i ny stilling

Tiltak 2.

Kompetanseheving til ansatte i kommunen ved å øke kunnskap og forståelse om vold i nære relasjoner

Tiltak	Ansvarlig	gjennomføring
NAV's personale gjennomfører opplæring ved å gjennomgå NAV's veileder på NAV.no	NAV's ledergruppe	Oppstar våren 2021. Deretter årlig
Leger og helsepersonell i legevakt skal gjennomføre nettkurs utarbeidet av Nasjonalt kompetansesenter for legevaktmedisin (Nklm).	Kommuneoverlegen	Innen 01.05.2020
Temadager om vold i nære relasjoner. Aktuelle instanser inviteres	Halden kommunale kompetansesenter(HKK)	To ganger per skoleår, henholdsvis vår og høst
«Hjelp som nytter» Arbeid med familier med krysskulturelle og migrasjonsrelaterte erfaringer/ og vold i nære relasjoner	Flyktningehelseteamet i Halden kommune i samarbeid med Ressursenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging(RVTS) Øst	Oppstart mai 2019 Deretter samlinger 1-2 ganger per år

Tiltak 3

Forebyggende tiltak for barn og unge

Tiltak	Ansvarlig	gjennomføring
Implementere samtaleverktøyet JEG VET i forbindelse med tema knyttet til livsmestring med barnehage og skole	Direktør for kommunalavdelingen undervisning og oppvekst i samarbeid med fagleder barnehage og fagleder skole	Oppstart våren 2021
Ha felles rutiner i Halden kommune dersom barn og unge blir borte fra skolen over lengre tid uten gyldig skolefravær	Direktør for kommunalavdelingen undervisning og oppvekst	Ferdig høsten 2020

Tiltak 4

Politiråd og SLT

Tiltak	Ansvarlig	gjennomføring
Politirådet og SLT har temaet vold i nære relasjoner på dagsorden	Politirådet	Løpende gjennom hele året

8.0 Kontaktinformasjon i Halden

Politiet

Tlf: 649 93 000/ 02 800

<https://www.politiet.no/rad/vold-i-naere-relasjoner/>

Tverrfaglig team mot vold og overgrep

https://www.halden.kommune.no/undervisning_og_oppvekst/sammen_om_barn/Sider/Vold%20og%20overgrepsteam.aspx

Fra bekymring til handling

http://halden.kommune.no/undervisning_og_oppvekst/Sider/Fra-bekymring-til-handling.aspx

Familiens hus Halden

Besøksadresse: Os Allé 4

1777 Halden

http://halden.kommune.no/undervisning_og_oppvekst/familienshus/Sider/side.aspx

Barneverntjensten i Halden

Tlf: 69 17 46 00

Barnevernvakt: 901 73 222

<http://halden.kommune.no/kontakt/enheter/Sider/Barnevern.aspx>

Halden helsestasjon

Tlf: 69 17 46 62

http://halden.kommune.no/undervisning_og_oppvekst/Sider/Halden-helsestasjon.aspx

Pedagogisk psykologisk tjeneste(PPT)

Tlf: 69 17 45 40

http://halden.kommune.no/undervisning_og_oppvekst/PPT/Sider/side.aspx

Eva krisesenter

Tlf: 69 18 74 74

Legevakten for Halden og Aremark

Kjærlighetsstien 30

1781 Halden

Tlf: 116 117

<http://halden.kommune.no/helseogomsorg/legevakt/Sider/side.aspx>

Legetjenester

<http://halden.kommune.no/helseogomsorg/legetjenester/Sider/side.aspx>

Fastleger

<http://www.fastleger.no/>

Mannstelefonen

Tlf: 22 34 09 50

Er landets eldste telefonjeneste spesielt rettet mot menn

Epost: post@reform.no

Familievernkontoret i Østfold, avdeling Halden

Tlf: 466 16 100

<https://www.bufdir.no/Familie/Kontor/ostfold/>

Alarmtelefon for barn og unge

Tlf: 116 111

Alternativ til vold,avdeling Follo

Tlf: 453 95 343

<http://atv-stiftelsen.no/avdeling/follo/>

Barne, ungdoms- og familieetaten

<https://www.bufdir.no/>

Statens barnehus Moss

Tlf: 459 79 800

<https://www.statensbarnehus.no/barnehus/statens-barnehus-moss/velkommen-til-statens-barnehus-moss/>

9.0 Kilder

FNs barnekonvensjon om barns rettigheter

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0004/ddd/pdfv/178931-fns_barnekonvensjon.pdf

Kommunal rapport, 02.06.2017

Det du ikke ser, kan du heller ikke gjøre noe med.

<https://kommunal-rapport.no/meninger/kronikk/2017/05/det-du-ikke-ser-kan-du-heller-ikke-gjore-noe-med>

NAV. Vold i nære relasjoner og menneskehandel

<https://www.nav.no/no/NAV+og+samfunn/Samarbeid/Relatert+informasjon/Vold+i+n%C3%A6re+relasjoner+og+menneskehandel>

dinutevei.no- en veiviser ved vold og overgrep

<https://dinutevei.no/>

NOVA-velferdsinstituttet. Høgskolen i Oslo og Akershus. Voldsprogram om vold i nære relasjoner

<https://blogg.hioa.no/voldsprogrammet/>

Melding til Stortinget nr.15 (Meld.St.nr 15)

Forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner. Det handler om å leve.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/1cea841363e2436b8eb91aa6b3b2d48e/no/pdfs/stm201220130015000dddpdfs.pdf>

NOU 2016:16

Ny barnevernlov. Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse

<https://www.regjeringen.no/contentassets/53164b1e70954231b2a09d3fdec1888b/no/pdfs/nu201620160016000dddpdfs.pdf>

Melding til Stortinget 17, 2015-2016 (Meld.St.nr 17)

Trygghet og omsorg. Fosterhjem til barns beste.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/aca456569b1d41e9abd37a2a8038637e/no/pdfs/stm201520160017000dddpdfs.pdf>

Familieråd- gode løsninger for barnet i slekt og nettverk

<https://www.bufdir.no/familierad/>

NOU 2017:12

Svikt og svik. Gjennomgang av saker hvor barn har vært utsatt for vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/a44ef6e251cd443396588483e97402ab/no/pdfs/nu201720170012000dddpdfs.pdf>

Nasjonal veiviser ved vold og overgrep

<https://dinutvei.no/>

Et liv uten vold. Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2014-2017

https://www.regjeringen.no/contentassets/97cdeb59ffd44a9f820d5992d0fab9d5/hplan-2014-2017_et-liv-uten-vold.pdf

Retten til å bestemme over eget liv. Handlingsplan mot negativ kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse 2017-2020

https://www.regjeringen.no/contentassets/e570201f283d48529d6211db392e4297/handlingsplan_rettet-til-a--bestemme-over-eget-liv.pdf

Vendepunkt. Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2008-2011.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/vendepunkt--handlingsplan-mot-vold-i-na/id500470/>

Omfangundersøkelse om vold i nære relasjoner- Trygghet, vold og livskvalitet

<https://www.nkvt.no/prosjekt/epidemiologi-omfangsundersokelsen-om-vold-i-naere-relasjoner-trygghet-vold-og-livskvalitet-i-norge/>

snakkemedbarn.no

<https://rvtsost.no/>

En god barndom varer livet ut. Tiltaksplan for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom 2014-2017

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/foa/bld_overgrep_web.pdf

Prop.12 S

Opptrappingsplan mot vold og overgrep 2017-2021

<https://www.regjeringen.no/contentassets/f53d8d6717d84613b9f0fc87deab516f/no/pdfs/prp201620170012000dddpdfs.pdf>

Den mannlige smerte- menns erfaringer med vold i nære relasjoner. Rapport 2017-02. Proba analyse

<https://proba.no/app/uploads/sites/4/probarapport-1702-den-mannlige-smerte.-menns-erfaringer-med-vold-i-naere-relasjoner.-1.pdf>

Vold mot menn i nære relasjoner. Kunnskapsgjennomgang og rapport fra et pilotprosjekt. 2010(Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress)

<https://www.nkvts.no/content/uploads/2015/08/voldmotmenninarerelasjoner2.pdf>

Den norske tannlegeforening. Ny fagprosedyre for undersøkelse av barn utsatt for vold og overgrep. 2017.

<https://www.tannlegeforeningen.no/profesjon-og-fag/Ny-fagprosedyre-tannlegeunderskelser-av-barn-utsatt-for-vold-og-overgrep.aspx>

Helsedirektoratet

<https://helsedirektoratet.no/akuttmedisin/akuttmedisinforskriften/kurs-i-volds-og-overgrepshandtering>

<https://kurs.uni.no/course/view.php?id=16>

Du ser det ikke før du tror det. Rapport 2013

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/rapporter/2013/du_ser_det_ikke.pdf

Politiet. Vold i nære relasjoner

<https://www.politiet.no/rad/vold-i-naere-relasjoner/>

Veileder om helse- og omsorgspersonells arbeid mot vold i nære relasjoner

<https://voldsveileder.nkvts.no/>

Lov om kommunale krisesentertilbud(krisesenterloven)

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-44/>

Lov om barneverntjenester(barnevernloven)

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100>

Lov om starff(straffeloven)

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28>

Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester mm(helse- og omsorgstjenesteloven)

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-30>

Felleskap mot seksuelle overgrep

<https://fmso.no/veileder-for-tilpasset-tilbud-til-alle-kjonn/kunnskap-om-overgrep-og-kjonn/>

Lov om forbud mot diskriminering av etnisitet. Religion mv.(diskrimineringsloven)

<https://lovdata.no/dokument/LTI/lov/2005-06-03-33>